

Singelplan Woerden

Masterplan renovatie oevers

Singelplan Woerden

Masterplan renovatie oevers
Middelburg, 7 oktober 2014

Inhoud

- 1. Inleiding Blz. 4
  - 2. Cultuurhistorie Blz. 6
  - 3. Oevers, aanlegplaatsen en steigers Blz. 14
  - 4. Varen, fietsen en wandelen Blz. 26
  - 5. Groenstructuur en ecologie Blz. 32
  - 6. Ruimtelijk Blz. 36
  - 7. Visiekaart en samenvatting Blz. 40
-
- A Bijlage Blz. 42

1. Inleiding

■ Algemeen

De gemeente Woerden staat aan de vooravond van een ingrijpende renovatie van de beschoeiingen langs de Singel. De Singel heeft zijn oorsprong in de vestingwerken van de stad en heeft de status van rijksmonument. De fraaie zichten over de Singel en de aangrenzende monumentale beplantingen en bouwwerken vormen een beeldmerk van Woerden, waar de stad een deel van haar identiteit aan ontleent. De omslagfoto spreekt in dit opzicht voor zich.

De beschoeiingen beschermen de oeverlijn tegen afkalving en uitspoeling. Ze zijn grotendeels versleten en moeten integraal worden vervangen. Op verschillende locaties zijn in het recente verleden reeds delen van de beschoeiing gerenoveerd, wat tot een diversiteit aan beschoeiingstypen heeft geleid. De oevers van de Singel worden zowel vanuit het water (ligplaatsen) als vanuit het land gebruikt in de vorm van groenzones, wandelpaden en vissteigers. Momenteel worden er op willekeurige plaatsen bootjes aangelegd langs de oever, al dan niet voorzien van eigenhandig gebouwde steigertjes. Gelijktijdig met de renovatie wil de gemeente ook de ligplaatsen vormgeven en opnieuw structureren.

De visie heeft een iets bredere scope dan de oeverlijn zelf en heeft betrekking op de gehele aangrenzende oever- en waterzone.

De status van Rijksmonument maakt dat de historische context en de wijze waarop dit naar de oeverzones wordt vertaald het belangrijkste input is voor de visie. Vooruitlopend hierop heeft de gemeente een gedegen historische (waarde) beschrijving laten maken door het Monumenten

adviesbureau te Nijmegen. De opgave is om de oevers van de Singel zodanig in te richten dat recht wordt gedaan aan de historische achtergrond, én invulling wordt gegeven aan de gebruiksvraag vanuit water en landzijde.

■ Aanpak

In de visie legt de gemeente de belangrijkste ruimtelijke keuzes voor de Singel vast. De visie wordt aan de hand van een aantal thema's opgesteld, die elk van invloed zijn op de ruimtelijke verschijningsvorm van de Singel.

De volgende thema's worden behandeld:

- Cultuurhistorie
- Oevers, aanlegplaatsen en vlonders
- Groenstructuur en ecologie
- Ontsluiting, Fietsen, wandelen en varen
- Ruimtelijke continuïteit en herkenbaarheid

In deze rapportage wordt de visie per thema behandeld en toegelicht. De visie vormt de basis voor het ontwerp, dat invulling geeft aan het oeverprofiel, beschoeiingstype en de spreiding van de ligplaatsen.

■ Proces en inspraak.

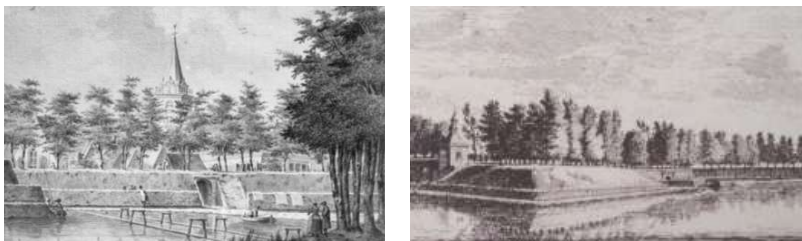
De visie en het voorlopig ontwerp zijn in nauw overleg met de gemeente en de klankbordgroep cultuurhistorie tot stand gekomen. Voor de beschrijving van de cultuurhistorie is geput uit het rapport "Cultuurhistorische analyse en waardering vestinggrachten en Singels Woerden" dat door het Monumenten Adviesbureau te Nijmegen in opdracht van de gemeente Woerden is vervaardigd.

De conceptvisie is gepresenteerd op een tweetal bewonersavonden. De tweede avond was specifiek gericht op de booteigenaren, met oog op de nieuwe verdeling van de ligplaatsen langs de Singel. De reacties op de visie zijn van beide avonden gebundeld en als bijlage toegevoegd. Aangegeven is of een reactie al dan niet in de visie is verwerkt.

2. Cultuurhistorie

Maximale uitbreiding militaire vesting

strak in gras aangelegde vestingwallen, bomen alleen boven op de wal

Woerden anno 1749

De contour van Singel is vandaag de dag het belangrijkste nog aanwezige element van de vroegere vestingwerken. Vanaf globaal de zestiende eeuw zijn de verdedigingswerken van Woerden steeds uitgebreid en gemoderniseerd, van een stadsmuur tot aan een maximale uitleg in de achttiende eeuw met bastions en een dubbele gracht. Na 1820 vervalt de militaire functie van de vesting, en wordt deze langzaam in gebruik genomen voor andere functies in de stad.

Om aan te kunnen geven welke ruimtelijke elementen vandaag de dag de historie leesbaar maken worden deze gegroepeerd in twee tijdsvakken: elementen van de militaire vesting en elementen uit de periode daarna, zonder militaire functie.

Uit de periode van de militaire vesting dateren de contouren of het verloop van grote delen van de Singel. Opvallend gegeven was dat de oeverlijn aan de vestingzijde een scherp en hoekig verloop heeft, terwijl de overliggende zijde een meer vloeiende begrenzing kent. Van het oorspronkelijke reliëf van de vestingwallen zijn nog twee restanten aanwezig: Het Kromwijcker bolwerk met daarop een molen en de twee bastions ter hoogte van de begraafplaatsen: Het Rijnveltsborn bolwerk en het Holle bolwerk. Het karakter van de oorspronkelijke bastions was anders dan nu en bestond uit strakke grastaluds met een kenmerkende korte vlakke oever aan de waterkant (escarpe). De escarpe is bij het Rijnveltsborn Bolwerk nog deels aanwezig. De huidige graszones langs de Singeloever zijn vaak netjes als gazon onderhouden of juist natuurlijk van aard. Toch heeft een grasoever nog de meeste overeenkomst met de oevers in de vestingtijd.

Destijds grensden de vestingwallen aan het open weidegebied rond de stad. Bepanting met bomen was er alleen op de wallen zelf. De omgeving moest voor het benodigde schootsveld zo open mogelijk zijn. Nu wordt de Singel vrijwel geheel begrensd door de bebouwde uitbreidingen van de stad.

Ter hoogte van het Brediuspark is nog iets van de oorspronkelijke landelijke sfeer voelbaar.

De toegang tot de stad liep van oudsher via twee dammen: De Oost en de Westdam. Beide dammen zijn nog aanwezig, maar de herkenbaarheid als "dam" over de veste is lastig. Ter hoogte van de Oostdam zijn er in de oeverlijn voor wie er kijkt op heeft nog restanten aanwezig van de vroegere inundatiesluis.

Na het stoppen van de militaire functie ontwikkelde de stad zich op en over de vestingwerken heen. Globaal is er een verschil in ontwikkeling te zien tussen het gebied ten noorden van de dammen en het gebied ten zuiden daarvan. Op de topografische kaart van 1940 is deze verdeling goed waarneembaar. De Singel ten noorden van de dammen heeft zich groen en zelfs parkachtig ontwikkeld (deelgebied A). Hier liggen het Westdampark, het Brediuspark, Excercitieterrein en het landgoed Rijnnoord.

In het gebied ten zuiden van de dammen heeft de stadse bedrijvigheid zich ontwikkeld (deelgebied B). Hier zijn een haven en handelskaden aangelegd en zijn ten behoeve van de scheepvaart enkele wijzigingen in het verloop van de Singel aangebracht. Ook zijn delen van de binnengracht gedempt ten behoeve van woningbouw. De planmatige woningbouw uit de vorige eeuw vormt samen met de aanwezige laanstructuren fraaie begrenzingen van de Singel.

Hoewel de bedrijvigheid langs de oevers steeds meer plaats maakt voor woningbouw heeft het zuidelijke deel ook vandaag de dag nog een duidelijk stadser karakter. Dit wordt versterkt doordat de doorgaande (recreatie) vaarroute via de Zuidlijke Singel loopt.

Bron: "Cultuurhistorische analyse en waardering vestinggrachten en Singels Woerden" Monumenten Adviesbureau, Nijmegen, versie maart 2014.

Ontwikkeling twee sferen

Woerden anno 1940

parkachtige sfeer (groen, deelgebied a)

stedelijke, industriële ontwikkeling (rood, deelgebied b)

waardevolle elementen vesting militaire periode

legenda:

singels teruggaand op vestingwerk

hoge bastions

contour stadsmuur in stratenpatroon

dammen

resten inundatiesluis

molen op bastion

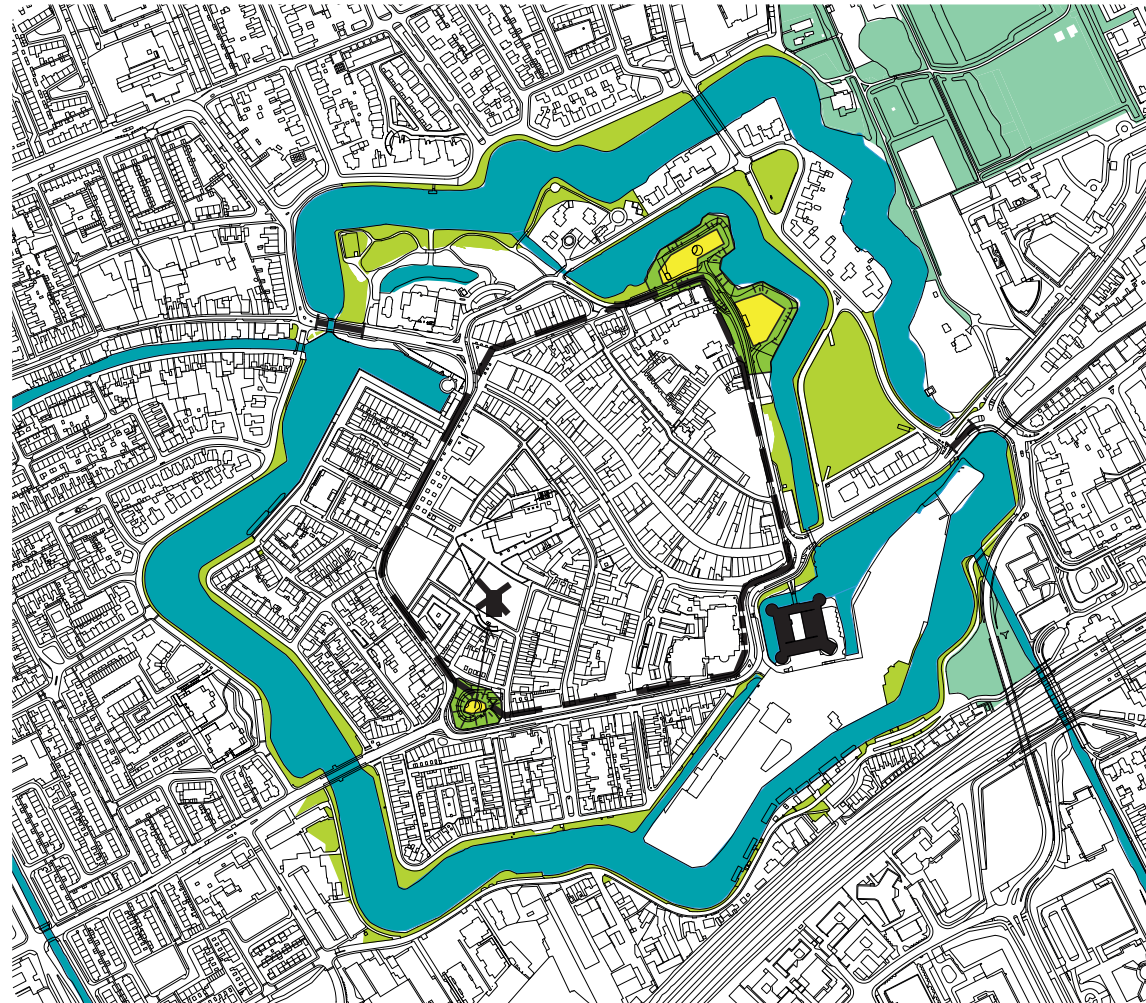
kasteel

grasrand enveloppe

gebied met kenmerken oorspronkelijk omliggend polderland

waardevolle elementen vesting post militaire periode

legenda:

singels aangepaste
contour

(handels)kaden

historische brug

monumenten

cultuurhistorisch
bebouwingsensemble

cultuurhistorisch groen:

1. Westdampark

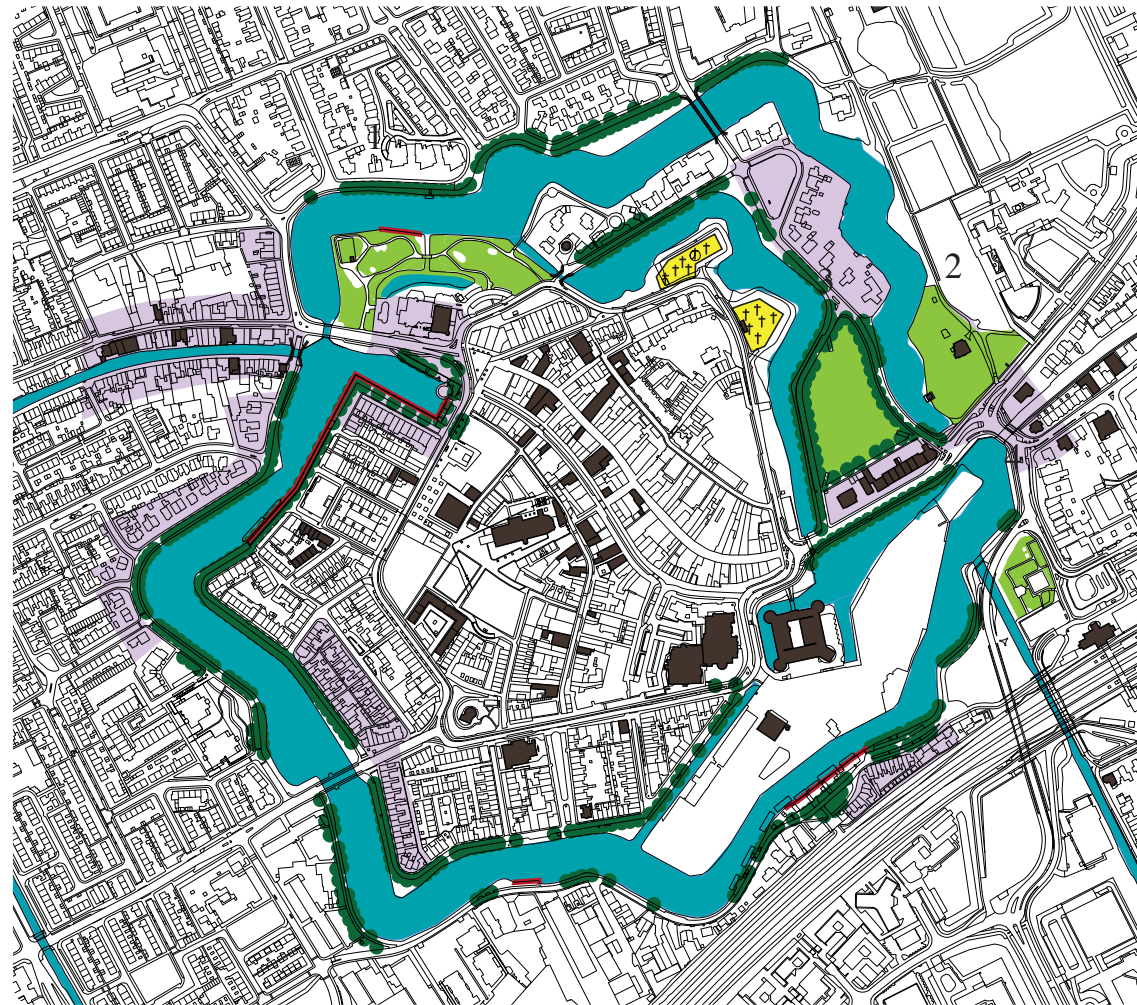
2. Rijnoord

3. Exerцитieterrein

4. Stationspark

laanstructuren

Visie vesting algemeen

schematisch profiel vesting 1749

schematisch profiel vesting 2014

■ Visie cultuurhistorie

De herkenbaarheid van de Singel als onderdeel van de vroegere Vesting is in de loop der tijd vervaagd. Daarvoor in de plaats zijn in de loop der tijd andere functies gekomen en verdwenen, die weer hun eigen sporen hebben nagelaten. Beide tijdvakken vertellen het complete verhaal van de Singel en zijn dus van waarde voor het Rijksmonument. Leidmotief is het leesbaar en beleefbaar te houden van de historische tijdslagen voor de toekomst. Dit houdt in het behoud van waardevolle aanwezige onderdelen uit de geschiedenis en het mogelijk versterken van elementen die niet meer herkenbaar of beleefbaar zijn.

De leesbaarheid van de militaire periode van de vesting staat in Woerden het meest onder druk. Anders dan bij vestingen als Naarden en Heusden is het oorspronkelijke karakter van de vesting met strakke grastaluds en reliëf vrijwel volledig verdwenen. Op die plaatsen waar het reliëf nog wel aanwezig is, liggen kansen om de militaire functie beleefbaar te maken. Op andere locaties wordt gestreefd om de oevers een zo grasachtig mogelijk uiterlijk te geven, voor zover de overige functies en eisen dat toelaten. Het proces van "ontgroening" van het profiel van de vestingoevers wordt omgekeerd. Zo mogelijk wordt bij de nieuwe beschoeiing ook de contour van de oeverlijn aangepast, op basis van de kenmerken van de vestingbouw: strak en puntig aan de vestingszijde, wat losser en ronder aan de buitenzijde.

Het voortbestaan van de resten van de inundatiesluis ligt onder druk. De resten zouden voor de toekomst behouden moeten blijven door consolidatie of (gedeeltelijke) reconstructie.

Vooruitlopend hier op dienen de beschoeiingen ter plaatse van de sluis niet te worden doorgetrokken. Een idee voor een verbijzondering op de lange termijn is om op de enige locatie waar dat fysiek nog kan een visuele verbinding te maken tussen vesting en schootsveld. Daar waar de vesting Woerden vroeger vrij in het open landschap lag, is de ruimte rond de bolwerken overal bebouwd of beplant. Precies op één locatie is nog een lijn te trekken volgens het oorspronkelijke schootsveld. Deze lijn loopt van een punt op het Rijnnevelthorn bolwerk over het openbaar groen van de Oostsingel en het Brediuspark weer tot aan de Oude Rijn. Het visueel beleefbaar maken van deze "schootslijn" maakt ook de functie van het oorspronkelijke vestingwerk weer levend. Het accent voor de aangegeven waardevolle elementen uit de post-militaire periode ligt op behoud. De karakteristieken van de deelgebieden a en b mogen daarbij leidend zijn.

visie: militaire functie zichtbaar maken

3 bastions nog intact met reliëf

kans: reconstructie vestingbeeld, beleving (Hulst)

knelpunt: groene enveloppe versmalt

kans: onderlinge samenhang bastions vergroten

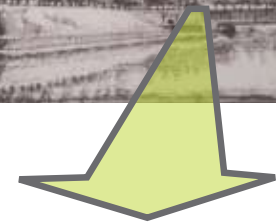
schootslijn: grasruimte met zicht vanaf Hoge Wal tot oude Rijn, een "historische doorsnede"

startpunt Hoge Wal

zichtlijn vanuit Brediuspark

3. Oevers, aanlegplaatsen en stijgers

Uit cultuurhistorisch oogpunt worden de nieuwe oevers van de Singel zoveel mogelijk in gras uitgevoerd. Er is nog niet exact bekend welke beschoeiingsconstructie er ten tijde van de vestingbouw gebruikt werd, maar aannemelijk is dat het materiaal hout de belangrijkste bouwsteen was. De diverse huidige beschoeiingstypen hebben elk een eigen uitstraling, variërend van technisch/industrieel via eenvoudig en strak tot losse natuur-oevers met riet.

De beeldstudie hiernaast middels bewerkte foto's laat zien dat de visuele impact van de beschoeiing groter wordt naarmate zowel de hoogte boven de waterlijn als de bovenbreedte groter worden. Voor een grasachtig karakter zou de beschoeiing zo laag mogelijk boven de waterlijn moeten liggen, met een geringe bovenbreedte van de gording. Het zichtbare constructie materiaal is hout. Eventueel niet zichtbare delen kunnen in andere materialen worden uitgevoerd.

Dit principe is leidend voor alle nieuwe beschoeiingen langs de singel en brengt eenheid en herkenbaarheid in beeld en materiaal. Het verschil tussen de binnen en buitenoever komt tot uitdrukking in de lijnvoering: recht en hoekig aan de stadzijde, rond aan de buitenzijde.

Damwand Zandwijksingel huidige situatie

breedte 15 cm

Oever 60 cm

Oever huidige situatie ca 40 cm

breedte 0 cm

hoogte 20 cm

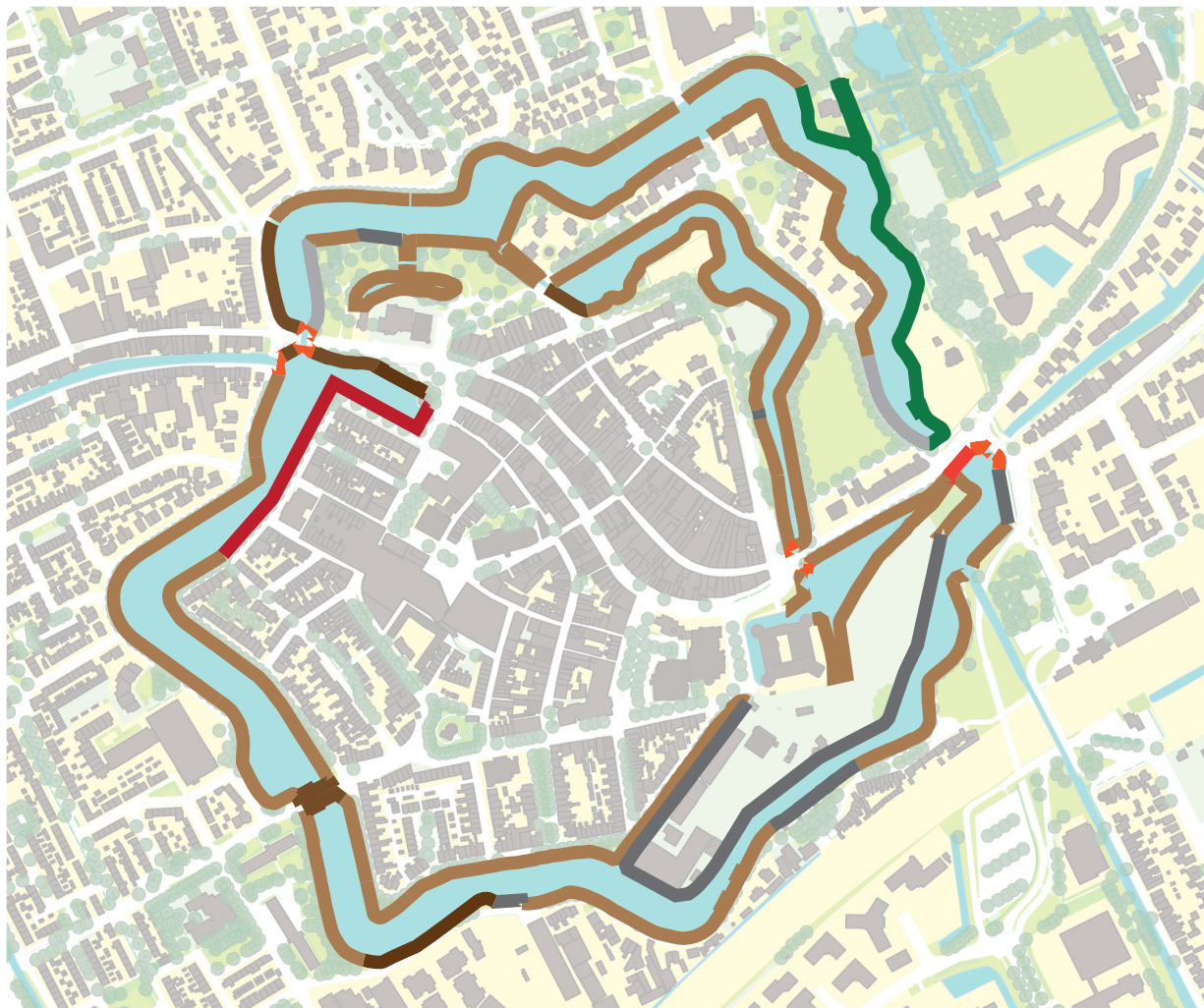

Oever hoogte 30 cm

Oever hoogte 20 cm

oeverafwerking huidige situatie

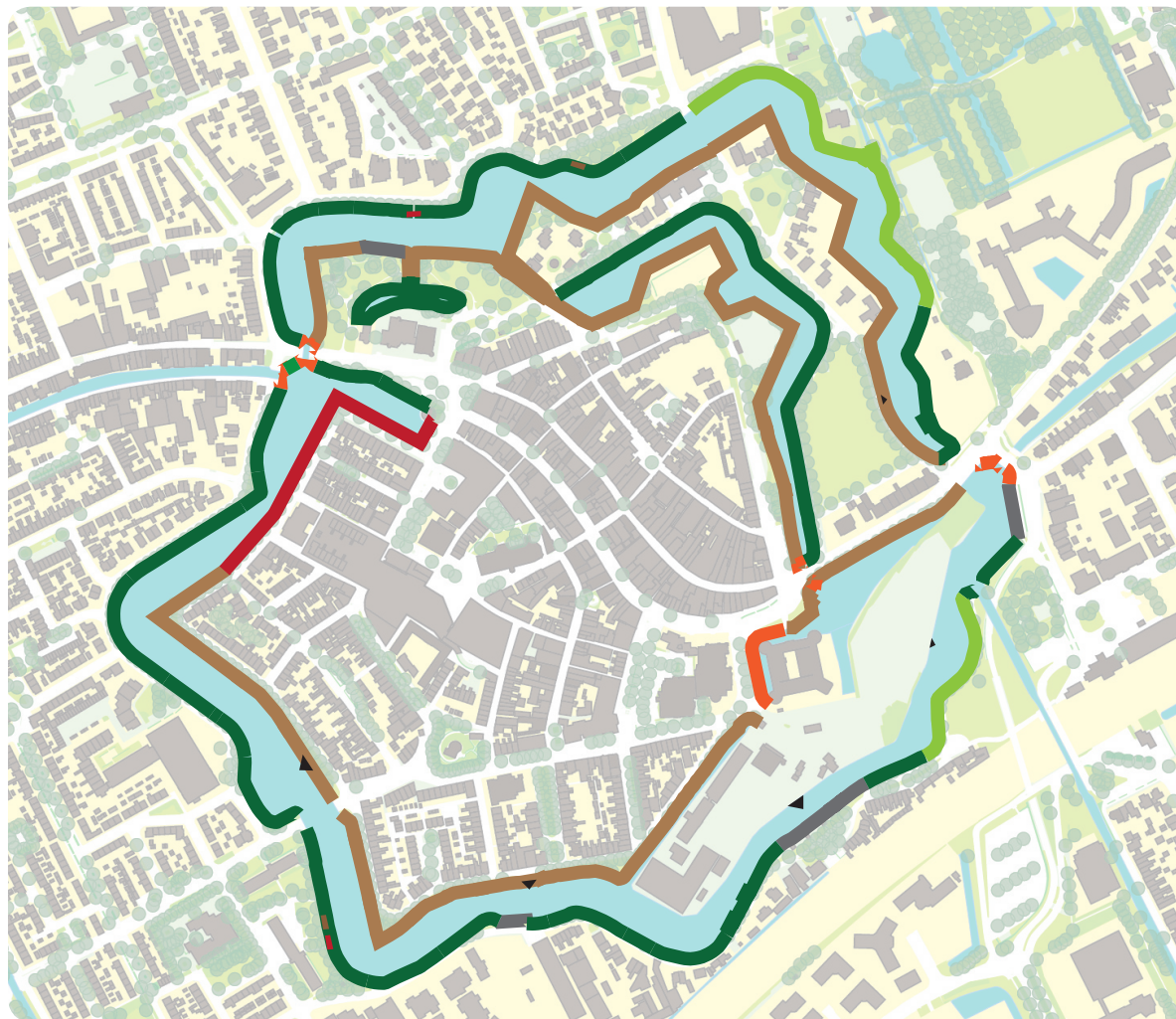

legenda:

- kade muur
- stenen vleugelmuur
- stenen beer
- houten kade
- betonnen kade
- damwand met houten afdekking
- houten beschoeiing
- kunststof beschoeiing
- natuurlijke oever of verzonken beschoeiing
- houten steiger

visie oeverafwerking

legenda:

- lage beschoeiing,
lijnvoering contour niet
strak
- lage beschoeiing,
lijnvoering contour
verscherpen
- natuurvriendelijke oever,
plasberm
- behoud historische
stenen kade
- behoud betonnen kade

Naast de nieuwe beschoeiingen zijn er de te behouden handelskades en de bestaande, recent aangelegde beschoeiingen. Voor de laatste geldt dat deze bij een volgende renovatie vervanging in de toekomst conform het basisprincipe worden vervangen.

De gewenste laagte van de beschoeiing heeft enkele technische randvoorwaarden. Deze hebben te maken met het peilbeheer, het gebruik als vaarweg en het aanleggen van bootjes langs de oever.

Vanuit oogpunt van waterbeheer worden in de Oude Rijn vaste waterpeilen gehanteerd. Het vaste peil bedraagt 0,47m – NAP. Het vaste peil kan in perioden van regenval 10 cm stijgen. Gedurende een aantal uren is een maximale stijging tot 20 cm boven peil mogelijk.

De Singel in deelgebied b is onderdeel van de recreatieve vaarroute over de Oude Rijn. Hier passeren regelmatig motorboten en kruisiers. De golfslag die deze boten veroorzaken vraagt om een marge in de beschoeiingshoogte van 10 cm boven de waterlijn.

Langs de oevers worden, met name in deelgebied b bootjes afgemeerd. Dit gebeurt momenteel ogenschijnlijk willekeurig en met behulp van eigen gemaakte aanlegvoorzieningen.

In het kader van de renovatie worden de ligplaatsen opnieuw gerangschikt en toebedeeld. Ook de aanlegvoorzieningen worden op uniforme wijze geregeld. Het bestaande karaktersverschil tussen deelgebied a en b wordt gehandhaafd, door de ligplaatsen uitsluitend uit te breiden in deelgebied b. Deelgebied a blijft hierdoor groener en meer parkachtig van karakter.

Vanwege de benodigde grotere waterdiepte langs de oever worden de aanlegplaatsen geclusterd. Op andere plaatsen kan de beschoeiing hierdoor eenvoudiger worden uitgevoerd. Door het groeperen van de

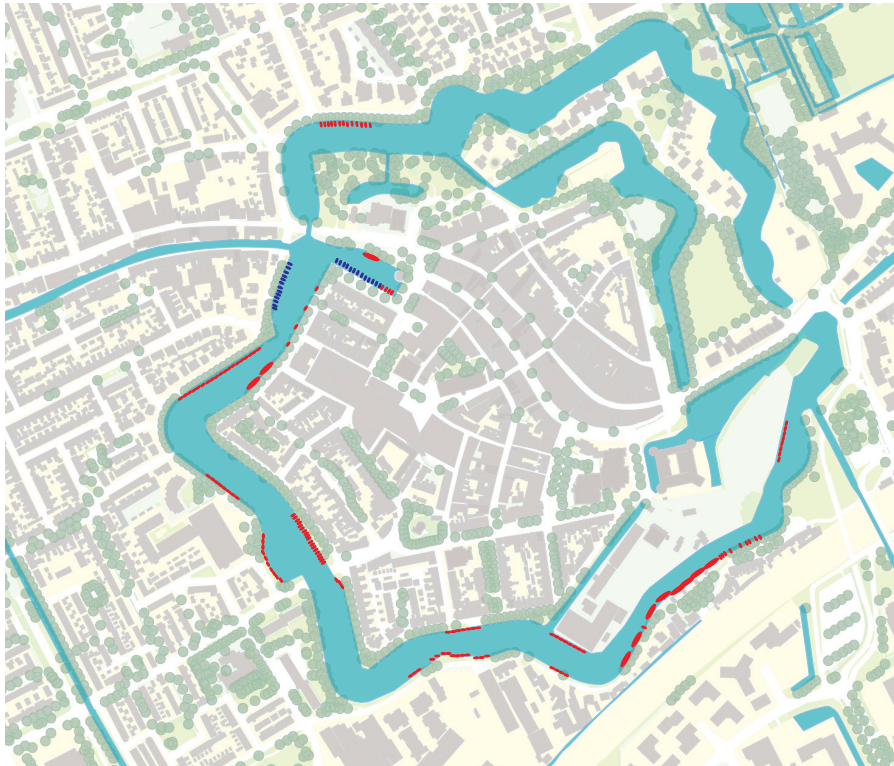
bootjes langs de rechtstanden van de oever blijven de zichtlijnen over het water vanuit de hoekpunten vrij. Vanwege het informele karakter en de geringe visuele impact is voor de vaste ligplaatsboxen met een afmeting van 6, 8 of 10 meter gekozen voor het aanleggen van uitsluitend kleine bootjes langs de oever. Het uitnutten van een maximaal aantal ligplaatsen wordt als niet passend ervaren in de historische context. Om dezelfde reden wordt een uitsterf beleid ingesteld voor boten langer dan 9 meter in de Singel. Het gebruik van haakse ligplaatsen is gezoneerd in de haven, de passantensteiger, en in de zwaairom voor de Burgemeester Vosbrug.

Het aanleggen van bootjes langs een lage beschoeiing kan in combinatie met golfslag en peilfluctuaties problemen geven. Er is daarom een oplossing gezocht die enerzijds die onafhankelijk van de hoogte van de beschoeiing een goede en flexibele aanlegmogelijkheid biedt.

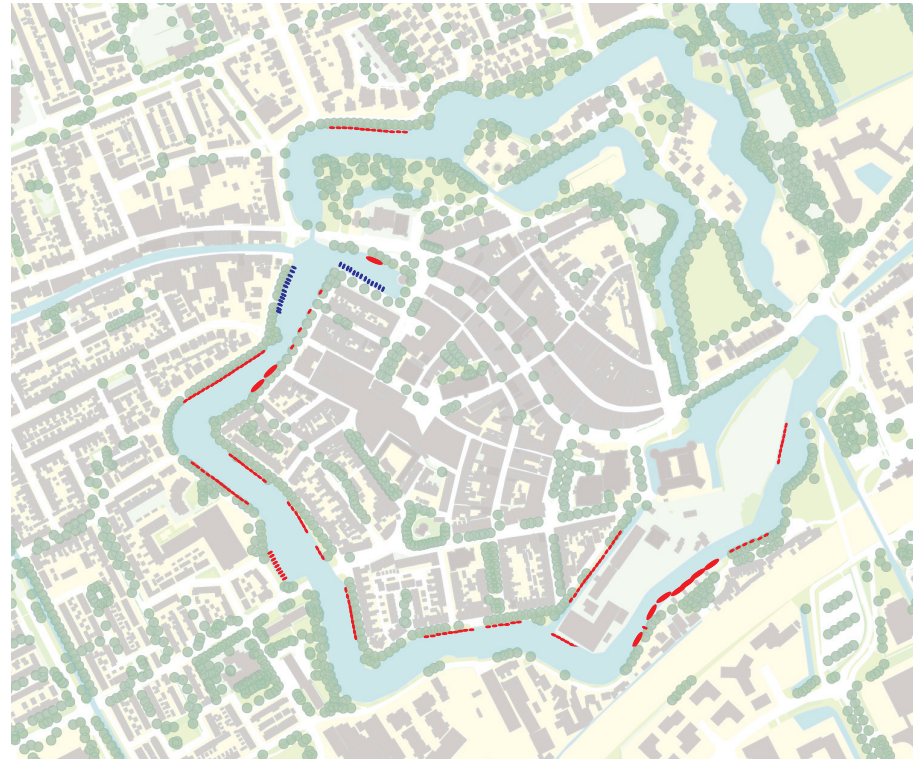
De bootjes worden afgemeerd aan een tweetal stevige palen die voldoende hoog boven het water uitsteken (70 cm) en zo nodig aan de waterzijde bekleed worden met rubber. De palen staan op een vaste onderlinge afstand van 2 meter en staan direct voor de oeverlijn in het water. Bootjes met een lengte vanaf 3 tot 9 meter kunnen aan de palen bevestigd worden, ook bij golfslag en afwijkende waterstand. Voor de ligplaatsgrootte langs de oever wordt 1 meter marge aangehouden boven de opgegeven bootlengte. Bijkomend voordeel is dat de achterliggende grasoever vrij van obstakels blijft die een belemmering voor het maaibeheer zijn. Voor een goede uitstap is de eerste 80 cm van de oever onder een flauwe helling gelegd, alvorens aan te sluiten op het bestaande talud. De exacte vormgeving van de ligplaatsprincipes wordt nader uitgewerkt.

Naast constructies ten behoeve na het aanleggen van bootjes is er langs de oevers behoefte aan vissteigers. Momenteel zijn er twee vissteigers. Een uitbreiding van het aantal vissteigers is gewenst. De uitbreiding kan gecombineerd worden met de wens tot het verscherpen van de contour van de stadsoever. Door een aantal "punten" van de voormalige vesting als vlonders uit te voeren wordt zowel de historie verbeeld als het aantal visplekken vergroot. Bovendien bieden de hoekpunten ruimte voor meerdere visstekken per vlonder. Een aardige bijkomstigheid is dat zelfs verdwenen oevercontouren weer zichtbaar gemaakt kunnen worden. Vanwege de relatie met het nabijgelegen seniorenflat wordt de bestaande steiger nabij de Irisstraat aan de westoever teruggeplaatst.

huidige situatie clustering aanlegplaatsen

visie clustering aanlegplaatsen

legenda:

woonboten

sloepen prive

sloepen passanten

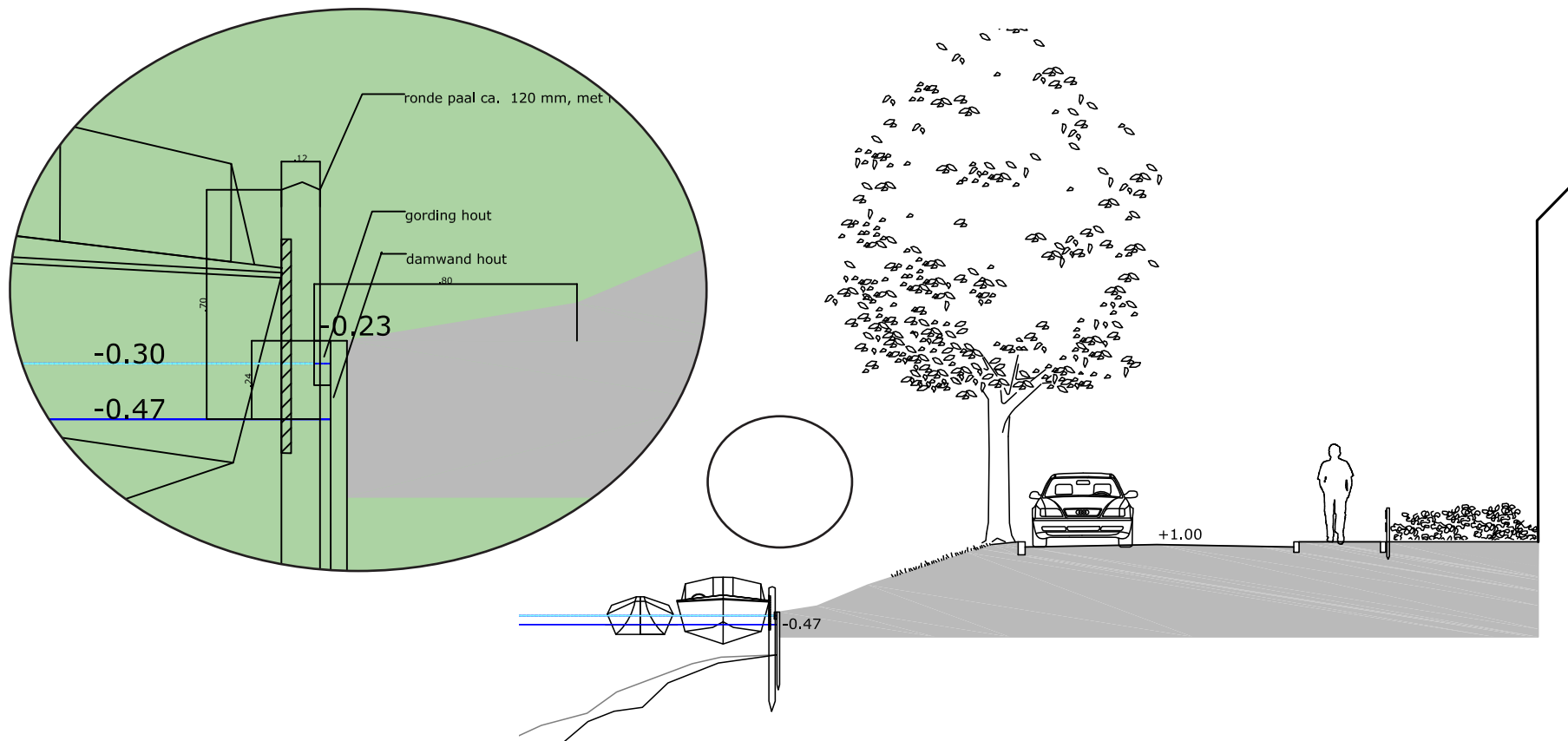
visie oeverafwerking ligplaatsen

basisprincipe oevers deelgebied B:

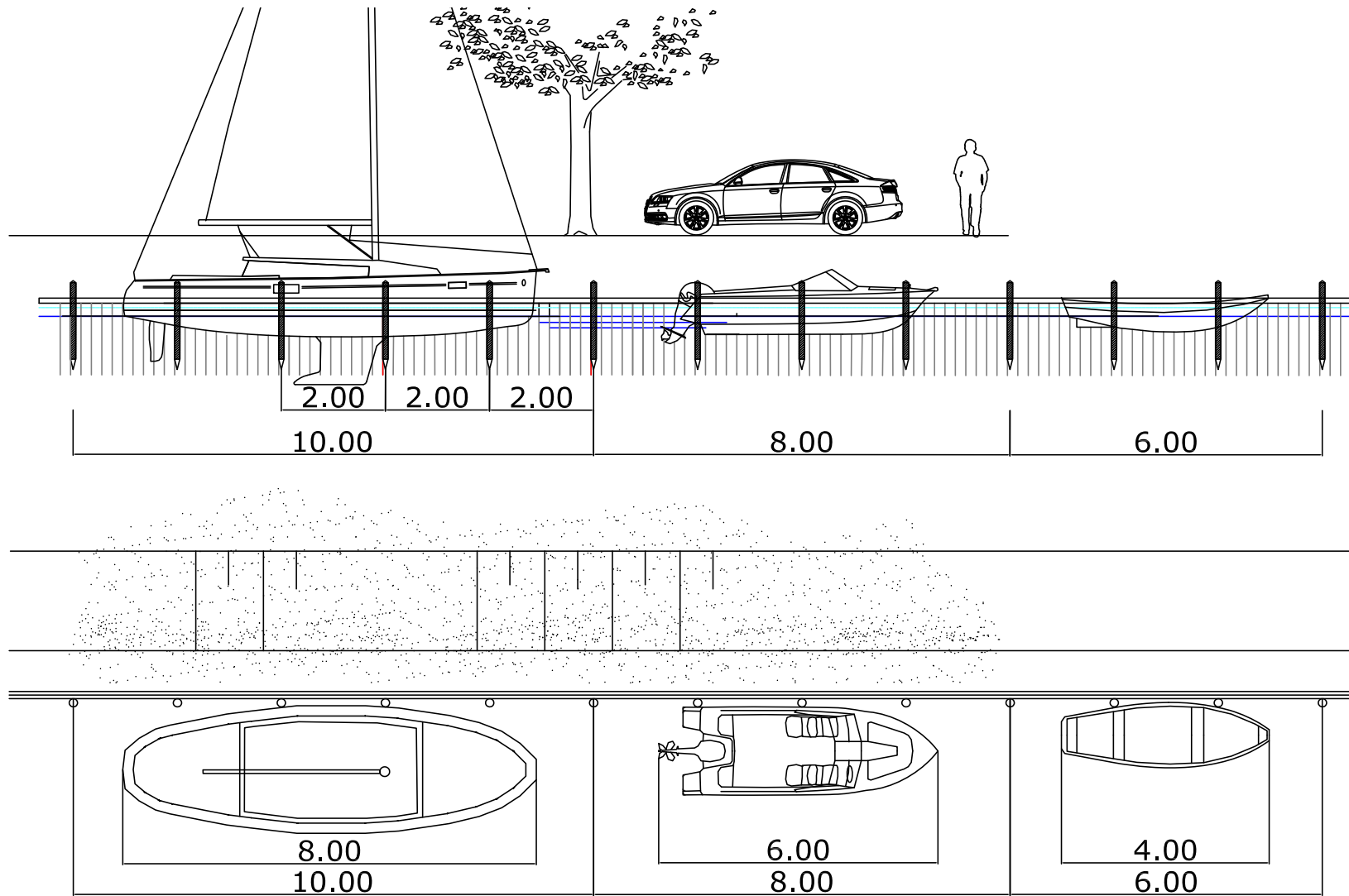
bovenzijde gording zo laag mogelijk plaatsen met behoud van aanlegfunctie -0.23 NAP

materiaal gording: hout, materiaal damwand: hout

bolders nader uitwerken en bevestigen aan gording.

principe ligplaatsen

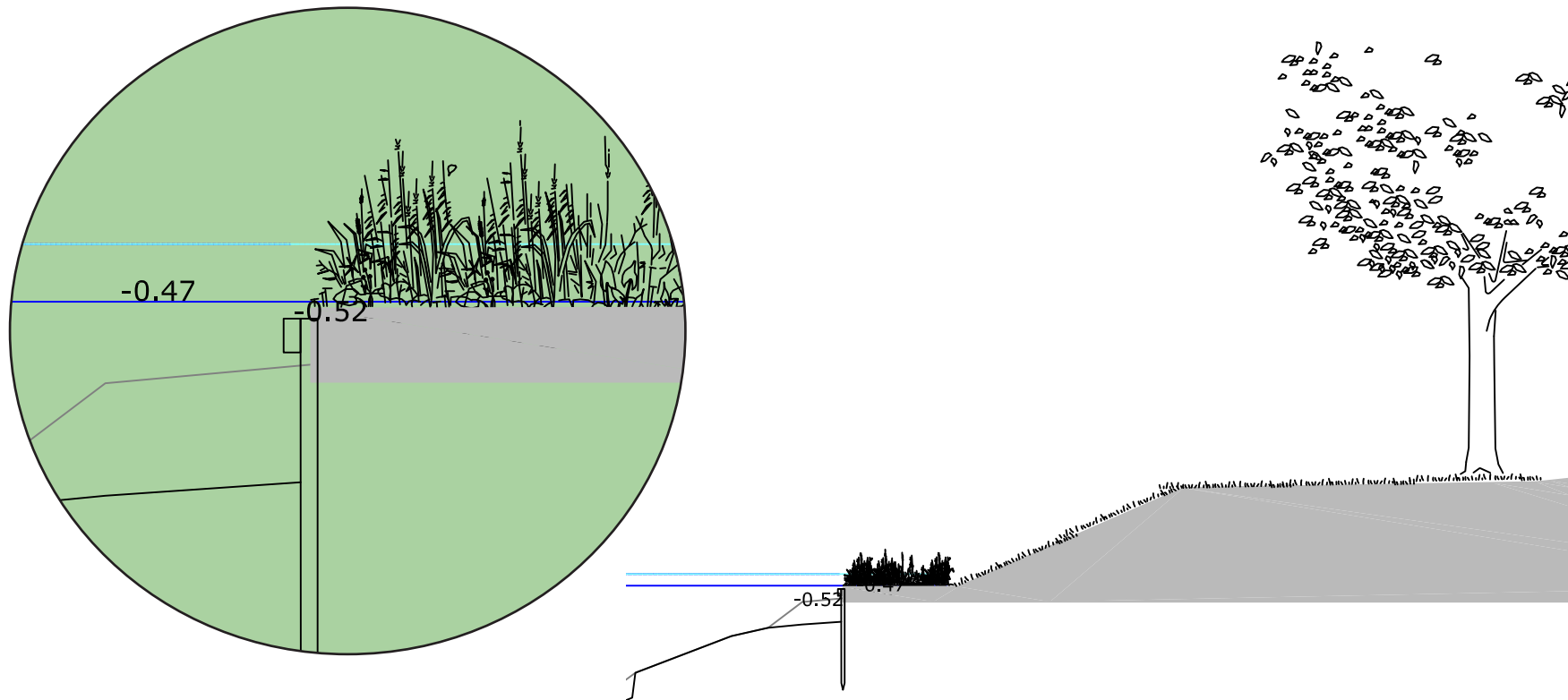
basisprincipe ligplaatsen: boxen van 6, 8 en 10 meter lang

visie oeverafwerking natuurvriendelijk

basisprincipe natuurvriendelijke oevers:

verzonken beschoeiing, gording 10 cm onder waterspiegel., plasberm ca 1,5 m breed.

materiaal gording: hout, materiaal damwand: hout of vlakke kunststof

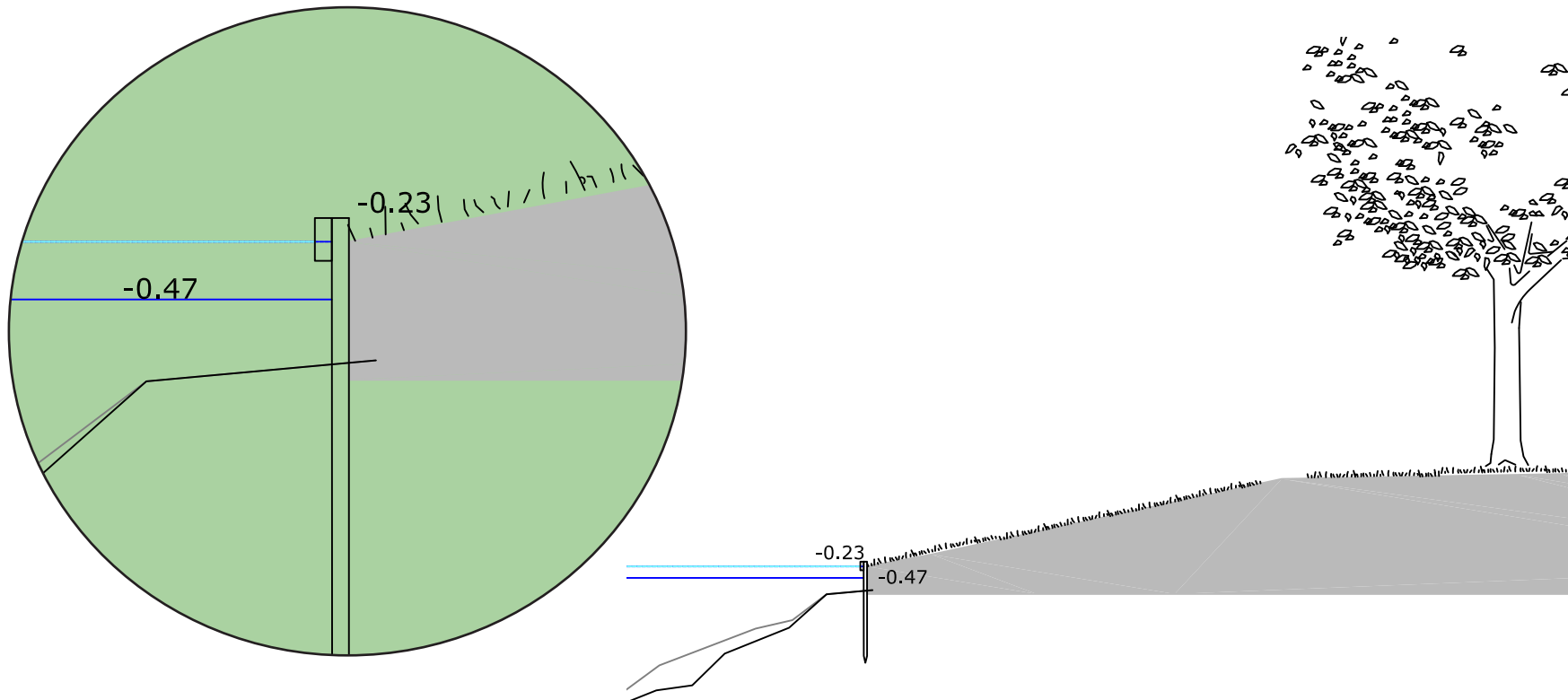

visie oeverafwerking basis

basisprincipe beschoeiing:

lage beschoeiing zonder aanlegplaatsen: alleen gording boven waterspiegel -0,23 NAP

materiaal gording: hout, materiaal damwand: hout of vlakke kunststof

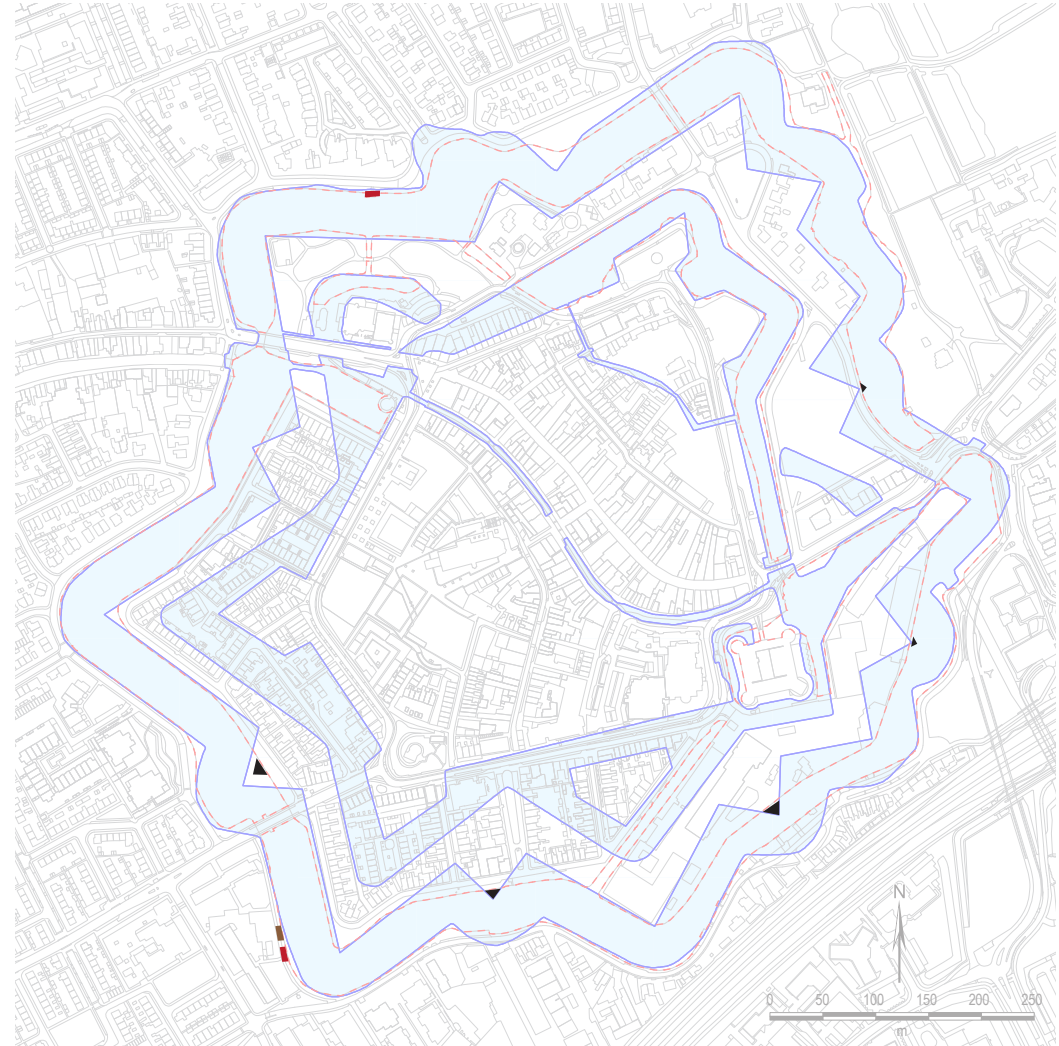
locatie vissteigers koppelen aan verdwenen "punten" vesting

huidige steigers

referentie visvlonder op "punt"

*rood: locaties oude steigers
bruin en zwart: nieuwe steigers*

streefbeelden beschoeiing

streefbeeld: strak en groen, zowel binnen als buitenoever

zo weinig mogelijk bovenbreedte en hoogte boven waterspiegel

streefbeeld: lage oever met aanlegplaatsen

natuurvriendelijke oevers zoneren langs buitenrand

4. Ontsluiting

De Singel en de oeverzones wordt met name gebruikt om te varen, te wandelen en te fietsen. Naar verhouding zijn in de huidige situatie slechts beperkte delen van de oever specifiek van wandelen en fietspaden voorzien. Echte wandelpaden zijn gekoppeld aan de parkzones van Westdampark, Brediuspark en het plantsoenje nabij de Irislaan. Het wandelen langs de Singel is verder mogelijk door gebruik te maken van de trottoirs langs de bebouwing, wat op zich geen onaangename beleving oplevert. Het wandelpad langs de Singeloever in het Brediuspark is volledig georiënteerd op de parkzijde. Hier liggen kansen om de Singel meer beleefbaar te maken vanaf het pad.

Opvallend is de fietsweg langs de Singel zuidzijde. Hier is de auto te gast en het profiel afgestemd op fietsverkeer.

De ruimte in het oeverprofiel voor de uitbreiding van losliggende wandelpaden is beperkt. In veel gevallen ontbreekt fysieke ruimte of wordt het graskarakter van de oever verder aangetast.

De reconstructie van het oorspronkelijke vestingkarakter bij het Rijnveltschorn bolwerk en het Holle bolwerk biedt tevens kansen voor de wandelstructuur. Langs de voet van de bolwerken kan een prachtig nieuw wandelpad worden gelegd, waarbij de benodigde afstand en privacy voor de bovenliggende begraafplaatsen gehandhaafd blijft. De originele escarpe kan deel uitmaken van dit pad. Langs de noordzijde is eveneens genoeg ruimte in het profiel om een extra wandelpad aan te leggen.

Een andere mogelijkheid om wandelaars en fietsers langs de Singel meer voorrang te geven is het omvormen van brede wegprofielen naar fietswegen (Naar voorbeeld van de Singel zuidzijde).

De vrijgekomen ruimte kan worden aangewend ten gunste van een groenere oever. De kansen hiertoe zien wij met name aan de westzijde van de

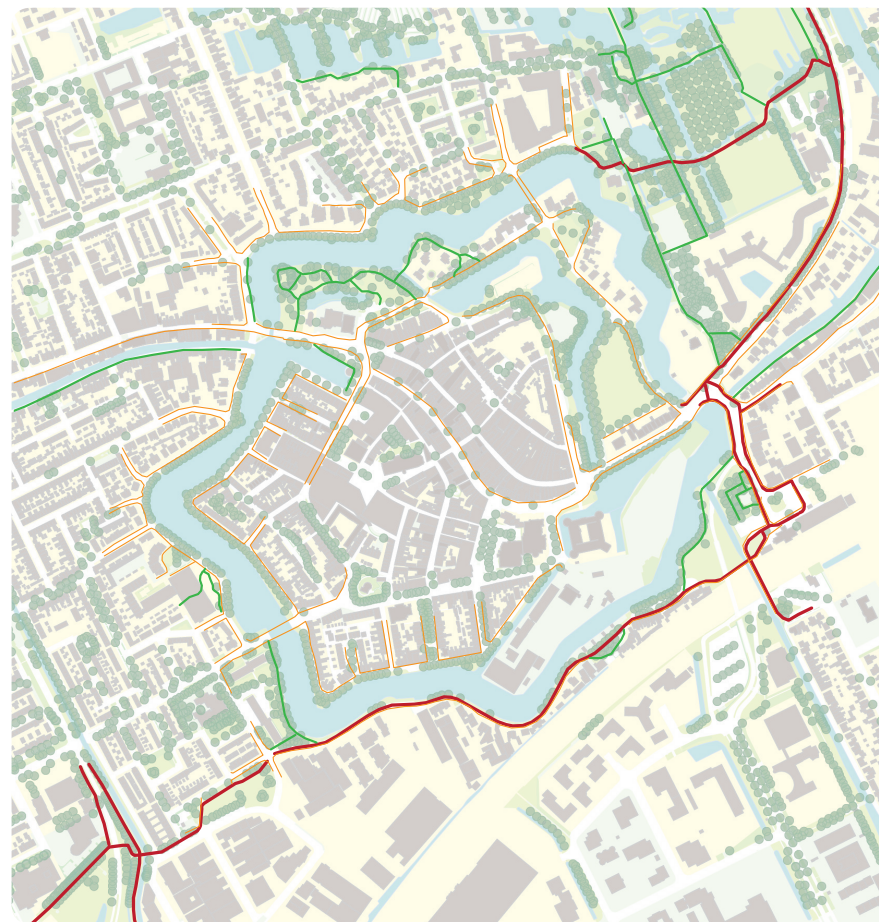
Singel, en hangen vooral af van de verkeerskundige mogelijkheden tot het versmallen van het profiel. Hiertoe is nader onderzoek en overleg nodig.

De beleving van het wandelen en het water kan worden versterkt door het op een strategisch punt aanleggen van een trekpontje. Het extra oversteekpunt maakt het wandelnetwerk tevens wat dichter en kan bijvoorbeeld de afstand tussen Bolwerken en Brediuspark verkorten.

Het gebruik van de Singel als vaarweg is te verdelen in globaal drie categorieën. Het gedeelte dat voor grotere schepen en zeiljachten is te bevaren is beperkt tot het westelijke deel tussen de Haven en de Burgemeester Vosbrug. De rest van de Singel en de binnengracht is te bevaren met kleinere bootjes, waarbij de doorvaarthoogte van de bruggen naar de binnengracht beperkt is voor kano's en sloepen. De dam in de opgang naar het Defensie-eiland wordt bij de ontwikkeling vervangen door een vaste brug. Door in de Westdam eveneens een lage doorgang te realiseren worden de vaarmogelijkheden op de Singel vergroot.

De vaarsnelheid op de Singel wordt op een maximum van 6km gesteld. dit wordt met borden aangegeven. Voor kano's kan ook het water in het Brediuspark en de achterliggende putten rond de begraafplaats en camping Batenstein interessant zijn. Hiertoe wordt de aanleg van een overdraagpunt voorzien en zijn enkele lage bruggen nodig om de waterpartijen met elkaar te verbinden.

huidige situatie ontsluiting fietsers en voetgangers

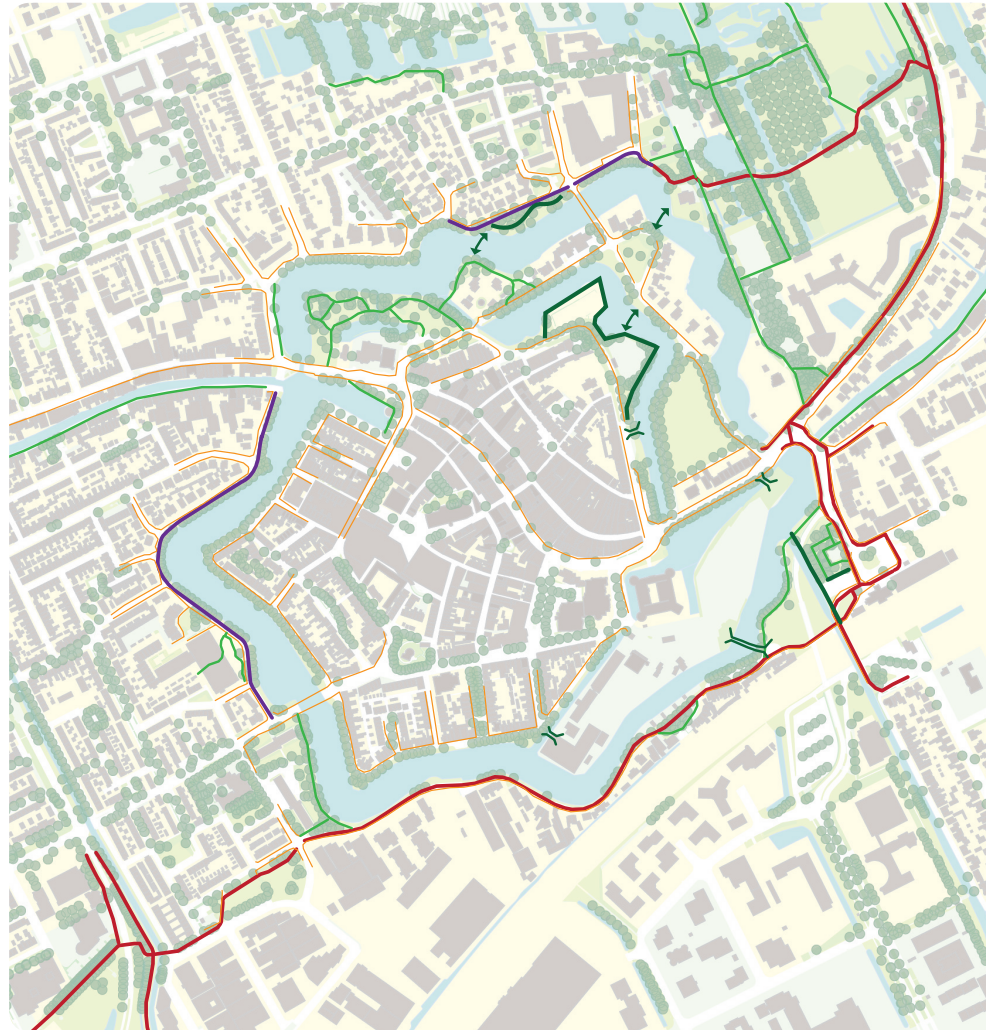

legenda:

- (vrij liggende) fietspaden
- wandelpaden
- trottoirs

visie ontsluiting fietsers en voetgangers

- legenda:**
- uitbreiding fietswegen en groene profielruimte, (studie)
  - uitbreiding wandelpaden
  - potentie overstek pontje
  - langzaam verkeerbruggen
  - vrijliggende fietspaden en fietsweg
  - bestaande wandelpaden
  - trottoirs

huidige situatie ontsluiting vaarverkeer

- legenda:**
- vaargebied jachten
  - vaargebied sloepen
  - vaargebied kano's
  - aanlegsteiger
kleine boten

visie ontsluiting vaarverkeer

- legenda:**
- vaargebied jachten
  - vaargebied sloepen
  - vaargebied kano's
  - overdraagplaats kano's
  - brug t.b.v kano's
  - boothelling
  - aanlegsteiger kleine boten

kansen ontsluiting

kans: uitbreiden kanoverbindingen

knelpunt en kans: ruimte voor extra paden in profiel beperkt

kans: koppelingen over het water (vgl. Veere)

kans: wandelpad op escarpe bastions (vgl. Hulst)

5. Groenstructuur en ecologie

Zoals historisch gegroeid zijn de oevers in deelgebied a aanzienlijk groener van karakter dan deelgebied b. Op de kaart met de bestaande bomen is dit goed te zien. Een ander opvallend aspect is de losse, landschappelijke plaatsing van de bomen in deelgebied a, in contrast met de aanwezige laanbeplantingen in deelgebied b. Zonder een strikte scheiding te hanteren is het versterken van de kenmerkende boomstructuur een middel om de deelgebieden voor de toekomst te kunnen blijven onderscheiden. De landschappelijke benadering in deelgebied a krijgt voorrang in de zones tussen de binnen- en buitensingel. De aanwezige laanbeplantingen kunnen op termijn worden omgevormd naar een meer losse boomstructuur. Uitzondering vormt de dubbele laan rond het Exercitieveld. Deze is sinds de aanleg van het veld rond 1842 al aanwezig en onlosmakelijk met het exercitieveld verbonden.

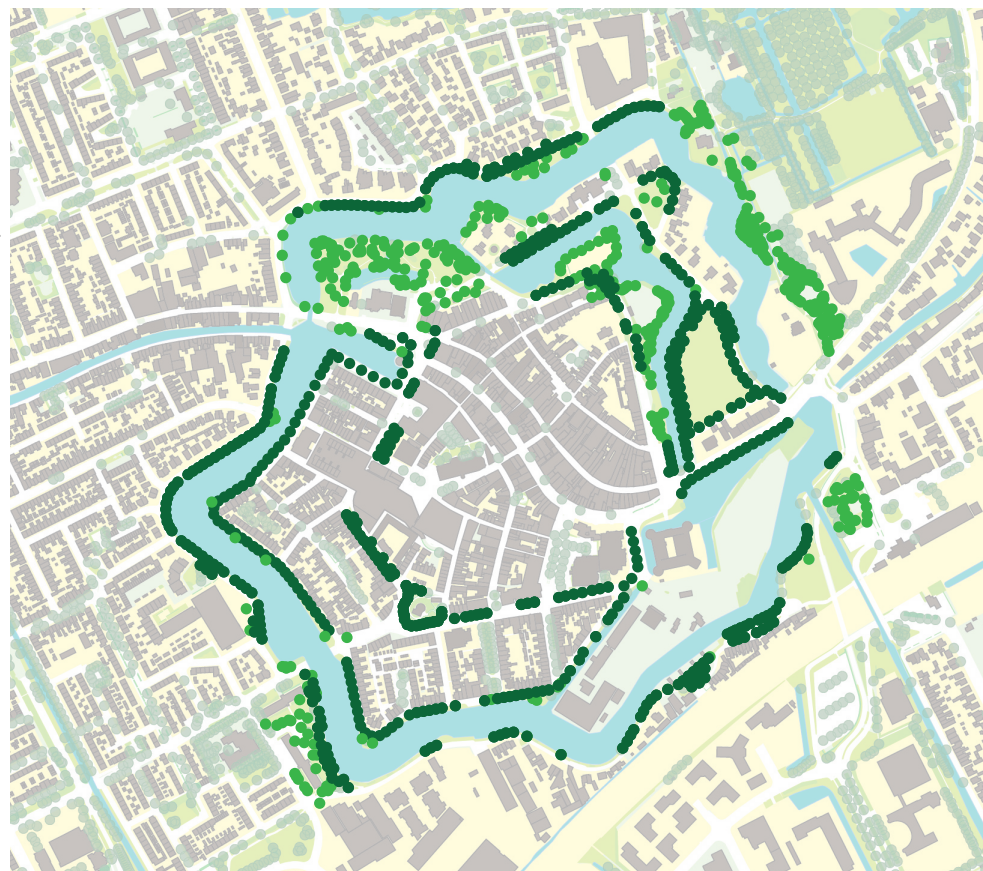
Het completeren van de ontbrekende delen in de laanstructuren van deelgebied b zou de contrasten tussen de deelgebieden verder versterken. In deelgebied a zijn ook waardevolle laanstructuren aanwezig, onder meer bestaand uit kastanjes. In de nabije toekomst ontstaat in verband met de heersende kastanjeziekte het gevaar dat deze bomen in één keer uitvallen. Om de gewenste boomstructuur duurzaam in stand te houden stellen we het opstellen van een (boom)beheerplan voor de Singel voor. Zowel de karakteristiek van de deelgebieden als een goede beplantingsopbouw door de tijd kan in het beheerplan worden vastgelegd. Belangrijk aspect in het kader van de groenstructuur is het behouden van de ruimtelijkheid van de Singel en de directe omgeving ervan. In samenhang met het militair-historische beeld heeft het toepassen van gras en opgaande bomen de voorkeur in de oeverzone. Onder de bomen door is steeds een goed zicht op de Singel mogelijk. Ruimtelijke verdichting in de oeverzone

door met name struiken en (bos)plantsoen dient beperkt te worden tot accenten in de landschappelijke parkgebieden. Met dichte beplantingen worden in de landschapstijl juist bewust zichten geblokkeerd op geaccentueerd.

Een randvoorwaarde bij de renovatie is de aanleg van natuuvriendelijke oevers. Deze oevers hebben een beschoeiing onder de waterlijn en een ondiep gedeelte (plasberm) waar zich riet en oevervegetatie kan vestigen. Het beeld van deze oevers is natuurlijk en ruig en is bij uitstek geschikt om toe te passen op plaatsen waar de singel grenst aan het oude weide landschap en er geen noodzaak is voor aanlegplaatsen. Dit oevertype wordt toegepast langs de gehele grens met het Brediuspark en daar waar rond het stationsgebied ruige graslanden aanwezig zijn.

Momenteel worden de eerste meters gras naast de beschoeiing extensief beheerd. Dit levert met name in het voorjaar een fraai beeld op met fluitenkruid. In overeenstemming met het historische karakter van de vesting zou dit beeld uitgebreid kunnen worden naar de buitenoevers langs de Singel.

huidige situatie boomstructuur singels

legenda:

laanstructuur

losse bomen/ landschapstijl

visie boomstructuur singels

legenda:

laanstructuur

losse bomen/ landschapstijl

kansen groenstructuur

kans: laanstructuur buitenrand in deelgebied b aanleggen

kans : laanstructuur buitenrand aanleggen en verbeteren relatie singel

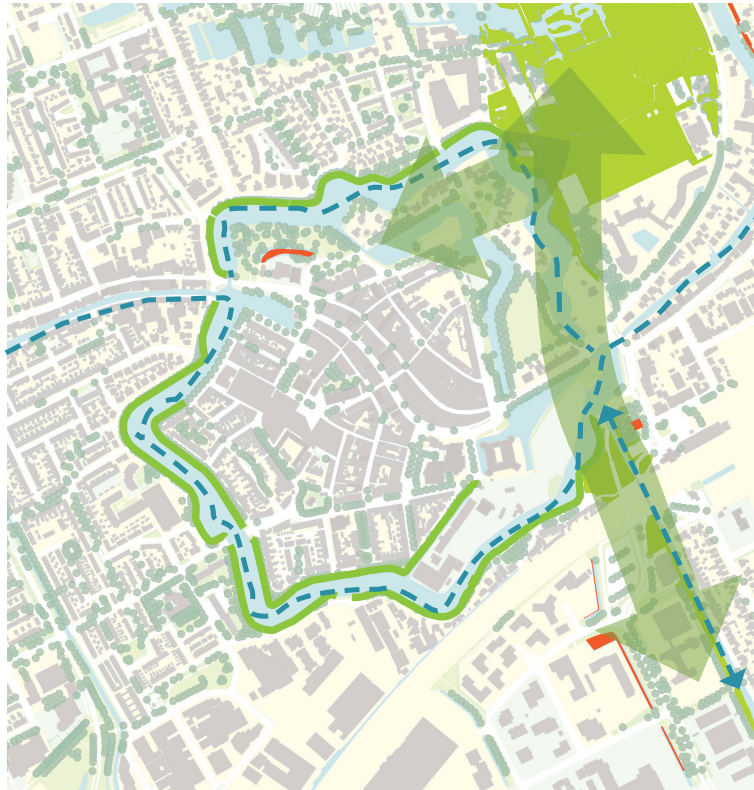

kans: behoud en uitbreiding historische laanstructuren

kans: bastions met historische laanstructuur (vgl. Hulst)

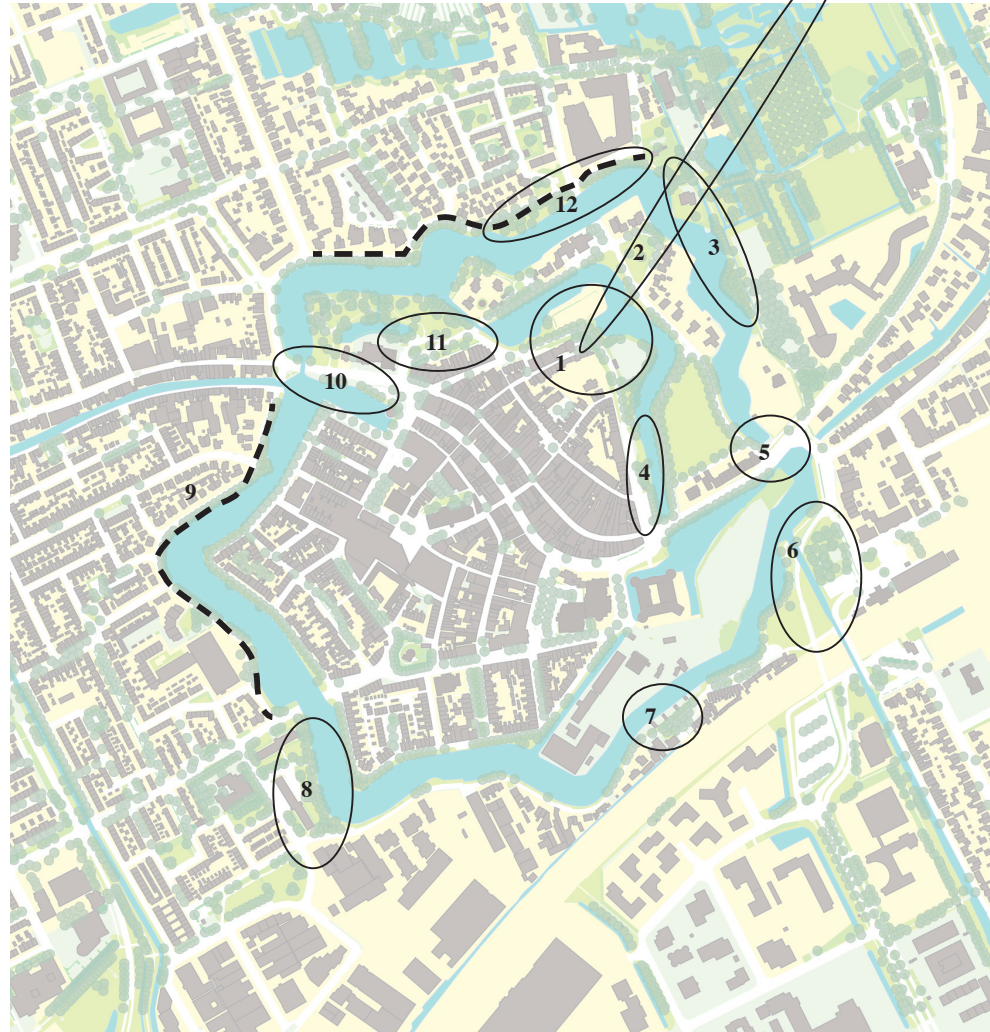
- legenda:**
- verbindingszone ?
  - boezemwater
  - uitbreiding natuurvriendelijke oevers
  - natuurvriendelijke oevers
  - ruig gras vlakken en maaibeheer buitenrand singel

6. Ruimtelijk

1. bastions: reconstructie profiel, wandelpad escarpe, boomstructuur pontje", opknappen begraafplaats
2. de schootslijn
3. oever Brediuspark: natuurvriendelijke oevers, transparantie, zichtlijnen, kano's, pontje
4. parkeren op enveloppe saneren
5. Oostdam: markering entree, zicht op singel noordzijde.
6. stationspark: achterafligging opheffen, relatie met singel, paden, natuurvriendelijke oevers
7. woonboten: principeoplossing oevers, loskade
8. park Irislaan: relatie singel, laanstructuren.
9. westzijde: afwaardering wegbreedte ten gunste van groene oever en fietsverkeer
10. Westdam, grove oeverafwerking, groene oever in de haven, maatwerk
11. overgang Westdampark-stadcentrum, saneren parkeerplaats, entree park
12. Noordzijde: afwaardering wegbreedte ten gunste groene oever en wandelpaden, pontje

ruimtelijke continuïteit vergroten: aandachtsgebieden

In de militaire periode was het visueel overzicht over de Singel op het achterliggende gebied van levensbelang. De strategische noodzaak voor de zichtbaarheid van de Singel is weliswaar verdwenen, maar de beelden van de Singel en de omliggende beplanting en bebouwing vormen een fraai beeldmerk van de stad Woerden. Het beeldmerk en de beleving van het water zou eigenlijk op geen enkele plaats verstopt of tot een achterkant van de openbare ruimte moeten zijn. In de oeverzone moet zeer terughoudend worden omgegaan met verdichtingen en invulling van de profielruimte, zowel in bebouwd als beplant opzicht. De dichte beplantingsrand langs het Brediuspark (nr3) is hiervan een voorbeeld, maar ook ter hoogte van het parkje aan de Irislaan (8), de twee dammen(5,10), de zone met woonboten (9) en bij het Stationspark (6) staat de beleving en oriëntatie op de Singel onder druk. Bij het historische Stationspark is ook de sociale veiligheid in het geding.

Soms zijn het de geparkeerde auto's die het beeld van de singeloever bepalen. Ter hoogte van het Plantsoen (4) en het Westdampark (11) is de aanwezigheid van de parkeerplaatsen hinderlijk en doet deze afbreuk aan het ruimtelijk beeld.

De ruimtelijke situatie op de genoemde locaties kan worden aangepakt middels een deelontwerp, waarbij nader wordt ingezoomd op de locatie. Op de bijgaande kaart staan de plekken waar een nadere uitwerking aan de orde is genummerd weergegeven.

kans: Stationspark meer ruimtelijkheid geven en relatie met singel verbeteren (locatie 6)

kans : Irispark, verbeteren ruimtelijke relatie met Singel (locatie 8)

kans: relatie tussen Singel en Brediuspark versterken (locatie 3)

kans: groene ruimte vergroten bij Plantsoen (locatie 4)

Meubilair

In de ruimte van de oeverzone komen diverse kleinere ruimtelijke elementen voor die het karakter en de sfeer bepalen. Voorbeelden zijn straatmeubilair, nutskasten, maar ook de overstorten van het riool. Naast een eenduidig ontwerp van de beschoeiing kan ook het werken met een eenduidige familie van inrichtingselementen en het Singelkarakter worden benadrukt. Voor het straatmeubilair kan gerust worden aangesloten op de recent gekozen lijn bij de herinrichting van de haven. Voor de wit betonnen riooloverstorten adviseren wij om deze meer in overeenstemming te brengen met de historische context. Afstemming op de materialisering van beschoeiing of degelijk metselwerk zou beter passen langs de Singel.

bank en prullenbak basis

naar eenheid in meubilair rond singel

betonnen uitstroomvoorziening

nieuwe uitstroomelementen afstemmen op historische context

7. Visiekaart en Samenvatting

visiekaart

Legenda

Cultuurhistorie

- ▲ visteiger op historische locatie
- ↗ verscherpen contour binnenzijde Singel
- vastleggen/uitbreiden grasruimte
- bastions inrichten conform militaire functie
- ⌘ historische brug
- ⌘ opknappen resten inundatiesluis
- cultuurhistorisch groen (naam in groen)

Ontsluiting

- uitbreiding fietswegen en groene profielruimte (studie)
- uitbreiding wandelpaden
- ↔ potentie overstek pontje
- ↔ potentie fiets-/wandel verbinding
- ↔ overdraagplaats kano's
- ⌘ brug ondoelbaar voor kano's

Groenstructuur en ecologie

- behoud en versterking historische laanstructuren
- losse bomen / landschapsstijl
- natuurvriendelijke oever

Gebruik

- woonboot
- sloep privé
- sloep passant
- (handels)kade

■ cultuurhistorie

Het leidmotief is het leesbaar maken en houden van de verschillende tijdslagen. Daar waar deze niet meer leesbaar zijn ingrijpen en door middel van verbeelding of reconstructie de historie beleefbaar maken. Bij drie bastions kan het militaire karakter en het oorspronkelijke relief zichtbaar worden gemaakt. De oorspronkelijke oevers waren alle begroeid met gras. Het proces van ontgroening van de oevers en de profielruimte er omheen wordt zo mogelijk omgekeerd, ten gunste van een aangenaam en historisch verantwoord gras uiterlijk. De karakteristieken van de deelgebieden a en b gebruiken en behouden.

■ oevers

De oevers zelf worden zo mogelijk in overeenstemming gebracht met oorspronkelijke opzet: trefwoorden laag en groen. De houten gording wordt zo laag als mogelijk boven de waterlijn aangebracht. De oevercontour van de binnenrand van de Singel was oorspronkelijk scherper en strakker dan de buitenrand. Dit verschil brengen we weer terug bij renovatie. Natuurvriendelijke oevers met een plasberm worden langs buitenrand, grenzend aan aansluitende extensieve grasvlakken geprojecteerd. (o.a. Brediuspark)

■ groenstructuur en ecologie

De historische laanstructuren langs de Singel worden in deelgebied b weer gecompleteerd. In deelgebied a ligt het accent op meer landschappelijke boomstructuren, uitgezonderd het exercitieveld. Vanwege verwachte kastanjeziekte is een gefaseerde omvorming nodig van een groot deel van de bomenrijen.

Hiertoe stellen we een separaat op te stellen boombeheerplan Singel voor.

Ten behoeve van de ecologische structuur wordt het aandeel natuurvriendelijke oevers uitgebreid. De huidige extensief gemaaide grasrand wordt langs de buitenoever gehandhaafd. Langs de overige oevers wordt het gras kort gemaaid, in overeenstemming met het historische karakter.

■ ontsluiting

De wandelmogelijkheden worden uitgebreid middels nieuwe paden die bij de reconstructie van de bastions zijn voorzien. Vanwege de beperkte profielruimte gaat een uitbreiding van wandelpaden elders ten koste van het groene uiterlijk van de oever. Meer profielruimte kan ontstaan door bestaande wegen te versmallen tot fietswegen. Hiertoe is nader (verkeerskundig) onderzoek nodig. Een trekpontje kan op een nader uit te werken locatie het wandelnetwerk rond de Singel versterken.

Het recreatieve vaargebruik van de Singel kan verbeterd worden door het maken van een lage onderdoorgang bij de Oostdam in de buitensingel. Samen met de op te heffen dam bij Defensie Eiland kunnen kano's en kleine motorbootjes nu de gehele Singel bevaren. Het interessante vaargebied rond het Brediuspark, de camping en de begraafplaats kan door de aanleg van een kano overdraagplaats en twee strategische bruggen worden ontsloten. Tevens wordt een botenhelling gerealiseerd aan de Oude Oudelandseweg.

■ gebruik

De ligplaatsen worden opnieuw verdeeld. Het aanmeren geschiedt in langsrichting van de oever binnen hiertoe aangewezen zones. De zones zijn

gekoppeld aan de rechtstanden van de oever, zodat op hoeken en in bochten het doorzicht over de Singel vrij blijft. De ligplaatsen worden op basis van dit principe in deelgebied b uitgebreid. In deelgebied a blijft de huidige locatie gehandhaafd en is geen uitbreiding voorzien.

Voor het aanmeren wordt een fraaie en eigen oplossing gecreeerd die een lage groene oever mogelijk maakt.

De nieuwe vissteigers krijgen een duidelijke historische knipoog door ze precies op de locatie van verdwenen hoekpunten van bastions te leggen

■ ruimtelijke continuïteit vergroten

Naast de algemene voorstellen voor de oevers zijn er op een aantal locaties meer specifieke ruimtelijke uitwerkingen voorzien. Op al deze plekken liggen kansen om de ruimtelijke continuïteit en kwaliteit van de Singel te verbeteren. De locaties zijn genummerd en aangegeven op de kaart op pagina 52.

1. bastions: reconstructie profiel, wandelpad escarpe, boomstructuur pontje", opknappen begraafplaats
2. de schootslijn
3. oever Brediuspark: natuurvriendelijke oevers, transparantie, zichtlijnen, kano's, pontje
4. parkeren op enveloppe saneren
5. Oostdam: markering entree, zicht op singel noordzijde.
6. stationspark: achterafligging opheffen, relatie met singel, paden, natuurvriendelijke oevers
7. woonboten: principeoplossing oevers, loskade
8. park Irislaan: relatie singel, laanstructuren.

9. westzijde: afwaardering wegbreedte ten gunste van groene oever en fietsverkeer
10. Westdam, grove oeverafwerking, groene oever in de haven, maatwerk
11. overgang Westdampark-stadcentrum, saneren parkeerplaats, entree park
12. Noordzijde: afwaardering wegbreedte ten gunste groene oever en wandelpaden, pontje

De visie voorziet verder in principe oplossingen voor diverse kleinere inrichtingselementen die terugkerend zijn langs de Singel: beschoeiingen, aanleg en vissteigers, vlonders, meubilair (zitbanken, afvalbakken, verlichting, afbakening plantvakken), riooloverstorten en andere civieltechnische elementen. Doel is te werken met een duidelijke typologie en eenheid in materialen en uiterlijk. De bij de herinrichting van de haven ingezette lijn kan hierbij als basis dienen.

Bijlagen

Inspraakreacties en behandeling

■ Algemeen

Er zijn twee bewonersavonden georganiseerd. De eerste avond was gericht op de presentatie van het concept Singelplan en visie. De tweede avond was specifiek gericht op booteigenaren met een ligplaats. Op de tweede avond stond de verdeling van de ligplaatsen centraal.

Op de volgende pagina's worden, gegroepeerd per hoofdstuk, de planinhoudelijke reacties weergegeven. Het betreft reacties van beide bewonersavonden, aangevuld met schriftelijke, nagekomen reacties. In cursief is aangegeven hoe in de visie met de reactie is omgegaan. Eventueel wordt verwezen naar het betreffende hoofdstuk van de visie.

■ Reacties m.b.t. H2, cultuurhistorie:

- Waarom zijn er geen plannen gemaakt om de inundatiesluis aan de Oostdam te restaureren/ conserveren of althans beter zichtbaar te maken? (B. Feis, Nieuwendijk 46).
Behandeling: opgenomen in visie, H2.
- Geen retranchement Defensie eiland voorstellen.
Behandeling: valt buiten plangebied, huidige vorm blijft.

■ Reacties m.b.t. H3, oevers, ligplaatsen:

- Lage oevers versus wisselende waterhoogte in de Singel (boesem). (W. Kramer, Singel 100)
Behandeling: opgenomen in visie, H3.
- Denk aan beton/stenen langs oever.
Behandeling: meegenomen in uitwerking visie.
- Hoogte oever vs hoog water.
Behandeling: opgenomen in visie, H3.
- Denk aan stootwillen die bij te lage oever en golven tussen boten uitkomen, waardoor schade.
Behandeling: rekening mee gehouden in visie, H3.
- Liever dwarssteigers, bootjes langs oever rommelig.
Behandeling: geen dwarssteigers keuze voor langsliggen, H3.
- Vingersteigers zijn praktischer, meer boten kunnen zo plek hebben, makkelijker parkeren, minder vandalisme, moeilijker begaanbaar.
Behandeling: geen dwarssteigers keuze voor langsliggen, H3.
- Steigers aan Nassaukade handhaven, zo meer boten een plaats.
Behandeling: geen eigen steigers handhaven H3.
- Let op tegen randen varen en beschadigingen

als er geen steigers zijn.

Behandeling: rekening mee gehouden in principeoplossing ligplaatsen, H3.

- Niet mogelijk boot vast te maken aan een te lage beschoeiing. door golven stuwt de boot de kant op.
Behandeling: rekening mee gehouden in principeoplossing ligplaatsen, H3.
- Wat als je een grotere boot koopt? krijg je dan een grotere plaats?
Behandeling: tot 8 m bootlengte langs Singel mogelijk indien plaats vrijkomt. H3.
- Geen steile oevers, dan boot niet goed bereikbaar.
Behandeling: wordt rekening mee gehouden bij ontwerp.
- Wyrda, kanovereniging wil steiger langs Bredius.
Behandeling: aanlegsteiger en overdraagplaats voorzien, exacte locatie nader uitwerken, zie kaart visie ontsluiting vaarverkeer.
- Hoe voorkomen dat touwen kapot worden gemaaid.
Behandeling: meegenomen in principe oplossing ligplaatsen, geen touwen over het gras.
- Aanleggen; palen oid bij grotere boten.
Behandeling: meegenomen in principe oplossing ligplaatsen.
- Kleine boten aan oevers. grote in haven.
Behandeling: meegenomen in principe oplossing ligplaatsen, uitsterf beleid boten groter dan 8 meter.
- Plaats nummer op 0,5 meter uit kant, ivm wegspoelen.
Behandeling: meegenomen in principe oplossing ligplaatsen.

- Graag mogelijkheid om boten cast te leggen (oog).
Behandeling: meegenomen in principe oplossing ligplaatsen.
- Maximale lengte ligplaatsen in de Singel, rest naar jachthaven.
Behandeling: meegenomen in principe oplossing ligplaatsen, uitsterf beleid boten groter dan 8 meter.
- Misschien naast lengteplaatsen ook een paar kopplaatsen maken.
Behandeling: in principe niet, met uitzondering van cluster bij zwaaiikom burg Vosbrug.
- Uniforme aanlegsteigers in plaats van eigen bouwwerken, eventueel verdisconteerd in havengelden. (W. Kramer, Singel 100).
Behandeling: uitgangspunt in visie H3.
- Maritiem gedeelte uitwerken na kennis opgedaan te hebben bij watersportvereniging etc.
Behandeling: is bij opstellen aanlegprincipe gebeurd en wordt ook bij uitwerking nog teruggekoppeld.
- Als er plaatsen bij zandwijken singel komen dan geen parkeermogelijkheid en uitvalsroute uitgangspubliek, dus is dat verstandig?
Behandeling: Overgenomen in visie: geen nieuwe clusters in deelgebied a.
- Wat is definitie van bootje in relatie tot ligplaatsen Singel?
Behandeling: In Singel boten tot max. 8 lengte, uitsterf beleid boten groter dan 8 meter.
- Langsliggen wordt te krap voor huidige ligplaatsaantallen i.v.m. aanmeren.
Behandeling: meegenomen in principe oplossing: 1 meter marge met opgegeven bootlengte aangehouden.

■ Reacties m.b.t. H4, ontsluiting:

- Bij de klankbordgroep havenbeleid werd gesproken over een botenhelling voor openbaar gebruik. Is daar nog aan gedacht om er eventueel een plek voor te vinden om te laten functioneren. B. Koopmanschap, Singel 78).
Behandeling: Botenhelling wordt aangelegd bij Oudelandse weg zie H4.
- Graag brug Oostdam/kasteel iets hoger maken(ipv Oostdam ter hoogte van Rijnmond) (A. Everts).
Behandeling: bruggen aan oostzijde laag houden en uitsluitend doorvaart kanos en sloepen mogelijk maken.
- Maak Singel parkeervrij, bewoners parkeren in tuin, overig in parkeergarage (lost budget parkeergarage ook op).
Behandeling: kan niet vanwege koopwoningen langs Singel, wel verdere ontgroening tegengaan en handhaving van verbod parkeren in berm. H4.
- Honden uitlaters lopen gevaar op de weg. wellicht voetpad langs Singel (smallere rijbaan, niet parkeren biedt deze mogelijkheid).
Behandeling: Nader onderzoek naar omvorming tot fietsweg aan singel Westzijde, zie H4.
- Ontsluiting maken richting Erik thuis, tbv roeivereniging etc.
Behandeling: bestaand esteiger handhaven zie kaart visie ontsluiting vaarverkeer.
- Goed plan voor wandelpad.
Behandeling: waarvoor dank.
- Aanlegsteiger bij kasteel aanbrengen.
Behandeling: aanlegsteiger voorzien, exacte locatie nader uitwerken, zie kaart visie ontsluiting vaarverkeer.

- Pontjes Bastion/Brediuspark zijn dure oplossing.

Behandeling: pijlen op kaart blz 39. zijn bedoeld als mogelijke locaties. Daadwerkelijke aanleg pontje in uitwerkingsfase bezien.

- Maximale vaarsnelheid 6 km.
Behandeling: maximale vaarsnelheid wordt met borden aangegeven. meenemen in ontwerpfase.
- Op Noordpunt Defensieeiland komt een voetgangersbrug.
Behandeling: opgenomen op kaart bladzijde 39.
- Op locatie Nelson Mandelabrug zijn ligplaatsen getekend.
Behandeling: bruggen ingetekend, ligplaatsen verschoven.
- Route Stationspark Lange Linschoten: parallel laten lopen en niet het knikje richting station geven.
Behandeling: verwerkt op kaart blz 39, uitwerkingslocatie nr.6 in hoofdstuk 6.

■ Reacties m.b.t. H5, groenstructuur

- Boom voor Prins Hendrikkade heeft veel dode takken. Ze zijn daar gestop te snoeien. (H. Slager, Pr. Hendrikkade 21).
Behandeling: inspectiekaart bomen checken, actie gemeente.
- Wat mij als wijkambtenaar opvalt is dat bewoners bomen mooi vinden zolang hun huis niet de hele dag in de schaduw komt te staan en men vervolgens met vocht te kampen heeft. Geen idee of dit ook zou gelden voor de bewoners aan de Singel, maar een puntje wat aandacht verdient. (R. Launspach, gemeente Woerden).
Behandeling: blijvend zicht onder boomkruin door op Singel. Geen dichte beplanting. H5
- Maaibeleid, geeft kruiden een kans.
Behandeling: idem H5.
- Het plan is mooi, maar ik kocht een woning met vrij zicht over de singel (met mijn partner) en dat zixht wil ik graag behouden. Graag wil ik tzt ook graag die woning verkopen met vrij zicht ivm waardevermindering. (R. Streng, Chrysantstraat 2).
Behandeling: blijvend zicht onder boomkruin door op Singel. Geen dichte beplanting H5.
- Singel eerste woonark en tweede zeer slecht onderhoud, weg en afscheiding groen en onkruid en de haag. Reeds tweemaal een melding gedaan, nooit iets mee gedaan. (Dhr. Wisseloo, Singel 34).
Behandeling: verantwoordelijkheid woonbootbewoners.
- Maaaien tot beschoeiing waar boten liggen dwz aan binnenkant).
Behandeling: Oever Buitenzijde Singel met ruig grasstrook, stadszijde Singel kort gemaaid tot aan oever H5.
- Geen hondenuitlaatplaats bij ligplaatsen.
Behandeling: geen specifieke actie t.o.v andere gazons binnenstad.
- Singel niet smaller maken, ivm passeren auto's.
Behandeling: nader onderzoek fietsweg Singel Westzijde.
- Kanten goed uitbaggeren.
Behandeling: wordt meegenomen bij ontwerp.
- Beter/vaker gras maaaien.
Behandeling: Oever Buitenzijde Singel met ruig grasstrook, stadszijde Singel kort gemaaid tot aan oever H5.
- Teveel particulier initiatief Bermbeheer.
Behandeling: mee eens, echter lastig te handhaven bij grasmaaien, eigen inplant wordt verwijderd.

■ Reacties m.b.t. H6, ruimtelijke continuïteit:

- Entree binnenstad / entree vestingstad versterken door een vestingswal te suggereren (parkeerterrein plantsoen). Scherm oid met klimop laten begroeiën. (C. van Dam, gemeente Woerden).
Behandeling: opgenomen in visie H6, locatie nrs. 5 en 10.
- Goed plan voor beschoeiing en wandelpad.
Behandeling: waarvoor dank.
- Goed plan Kempesingel.
Behandeling: waarvoor dank.
- Goed idee om water langs Brediusbos te verbinden met Singel bij Arie/ bezinestation.
Behandeling: opgenomen in visie H6, locatie 3.
- Hangjongeren in Westdampark.
Behandeling: opgenomen in visie H6, uitwerkingslocatie nr. 11.
- Er wordt geparkeerd op de grasstroken naast de Singel.
Behandeling: aandachtspunt handhaving, bebording, meenemen in uitwerking.
- Manshoge erfscheidingen woonboten.
Behandeling: aandachtspunt handhaving.

© Dit werk is auteursrechtelijk beschermd.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever en Bosch Slabbers Tuin- en Landschapsarchitecten B.V. (hierna: "Bosch Slabbers").

Bosch Slabbers heeft bij haar werkzaamheden de zorgvuldigheid in acht genomen die van haar kan worden verwacht. Aan de getoonde informatie in deze publicatie kunnen geen rechten worden ontleend. Op onze werkzaamheden zijn de voorwaarden van toepassing zoals vastgelegd in De Nieuwe Regeling 2005 (DNR 2005).

Bosch Slabbers heeft met zorgvuldigheid de beelden in deze publicatie geselecteerd. Het kan voorkomen dat niet alle rechthebbenden van de gebruikte beelden zijn achterhaald. Belanghebbenden worden verzocht contact op te nemen met Bosch Slabbers.

Oude Vlissingeweg 1
Postbus 147
4330 AC Middelburg
T 0118 592288
F 0118 591233
zeeland@bosch-slabbers.nl
www.bosch-slabbers.nl

Colofon

Opgesteld door

Bosch Slabbers Landschapsarchitecten;
Wijnand Bouw, Hans Eshuis

Opdrachtgever

Gemeente Woerden,
Rachel Broekmeulen

Datum

7 oktober 2014

